

การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร
วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DRIVING THE LEARNING CENTER IN THE POWER OF BOWON EDUCATIONAL PARK
AT PRADITTHARAM TEMPLE, BANG RUP SUB-DISTRICT, THUNG YAI DISTRICT
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ปรียากร คล้ายทองคำ*, ไพรัตน์ ฉิมหาด, ณิชาเรย์ ปรีชา, พระครูวิรัตธรรมโชติ

Pariyakorn Klaythongkum, Pairat Chimhad, Nicharee Preecha, Phrakruviratdhammachot

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดนครศรีธรรมราช

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakron Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: pariyakron111pd@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวรวัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 180 คน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การขับเคลื่อนด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (\bar{X} = 4.57) รองลงมา ได้แก่ ด้านบริการ (\bar{X} = 4.09) ด้านสาระและกิจกรรม (\bar{X} = 3.81) และด้านบุคลากร (\bar{X} = 3.66) ส่วนด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย (\bar{X} = 3.23) ตามลำดับ 2) การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีโคกหนองนาเป็นโมเดลของการศึกษาเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่เกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งรวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง

คำสำคัญ: การขับเคลื่อน, ศูนย์การเรียนรู้, อุทยานการศึกษา, พลังบวร

Abstract

The research article aimed 1) to study the movement of educational park, learning center with the power of the Borwon of Pradittharam temple and 2) to study suggestions on moving

educational park, learning center with joining force of Borwon of the Pradittharam temple, Bang Rup Sub-district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province. The qualitative sample consisted of 20 informants and quantitative sample was 180 informants with a combination of Mixed Methods Research based on the nature of the study through qualitative data collection by unstructured interviews with key informants. Statistics used in data analysis included percentage, averages, and standard deviation. The findings were as follows: 1) To move the learning center, the educational park with the force of Borwon of Pradittharam Temple in five aspects, overall, was very high with average (\bar{X} =3.87). When each aspect was taken into account sorting in descending order, it was found that the management movement has a high average (\bar{X} = 4.57), followed by services (\bar{X} =4.09), material and activity (\bar{X} =3.81) and personnel (\bar{X} =3.66). In physical aspect, there was a small average (\bar{X} =3.23), respectively. 2) The Education Park is a sufficiency economy learning center which has Khok Nong Na as a model of learning according to the sufficiency economy principle of King Rama IX and is also a source of learning for communities related to services, including resources, productivity, knowledge, wisdom, to generate income and self-reliance

Keyword: Driving, Learning Center, Educational, The Power of Bowon

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมีเป้าหมายการพัฒนาการเรียนรู้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้ง การศึกษาในระบบ นอกระบบและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่องแม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว ควบคู่กับการส่งเสริมสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตสำนึกคำนึงถึงประโยชน์ของชาติ สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เกื้อกูล และแบ่งปันภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต นำไปสู่ความมั่นคง 3 สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

แนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตจึงถูกนำมาเป็นแนวคิดของการศึกษาในโลกปัจจุบัน ถ้าสังคมใดประเทศใดจัดการศึกษาให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ ก็นับว่าเป็นการพัฒนาทั้งบุคคล สังคม และประเทศชาติโดยรวม การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การมีทักษะการเรียนรู้พร้อมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องพัฒนา ค้นคว้า หาความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้อื่นได้ (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี ที่กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็คือ การฝึกให้ผู้เรียนรู้วิธีเรียน รู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สุมาลี สังข์ศรี, 2546) ซึ่งถ้าบุคคลใดมีลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในตัวแล้วย่อมจะส่งผลให้เขาผู้นั้นสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต แนวทางหนึ่งที่จะ

ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) ซึ่งหมายถึง ชุมชนมีแหล่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อยู่หลายรูปแบบ ทั้งสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา สโมสร กีฬา พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดและอื่น ๆ แหล่งการเรียนรู้เหล่านี้เป็นสถานที่หรือศูนย์รวบรวมข้อมูล ความรู้ ตลอดจนกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในแต่ละด้าน และสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาคน อีกทั้งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ สังคม และโลก แต่ด้วยยุคสมัยที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลต้องใช้เวลากับการประกอบอาชีพ ทำการงาน และมีภาระต่าง ๆ มากมายในการดำเนินชีวิตทำให้มีเวลาว่างน้อยลง โอกาสที่บุคคลจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการศึกษาหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้จึงอาจไม่สะดวก เพราะมีข้อจำกัดในด้านเวลา และสถานที่ (ณัฐลักษณ์ ธาระวานิช, 2557)

ศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่บูรณาการโดยหลัก “บวร” คือ บ้าน-วัด-โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการใช้พื้นที่ในชุมชน วัด ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพออยู่ พอกิน พอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ตามสภาพของชุมชนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชนที่จะร่วมขับเคลื่อนให้ก้าวไปสู่ชุมชนที่มีหลักธรรมทางศาสนาและความเชื่อความศรัทธาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวรวัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวรวัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านสาระและกิจกรรม 3) ด้านการบริการ 4) ด้านบุคลากร 5) ด้านการบริหารจัดการ เพื่อนำผลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวรวัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแนวทางการขับเคลื่อนอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาตรงและสอดคล้องกับผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเครื่องมือการวิจัยทั้ง ๒ แบบ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนที่มาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา วัดประดิษฐาราม หมู่ที่ 1 อำเภอบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม 2565

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนที่มาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา วัดประดิษฐาราม จำนวน 180 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (Likert, Rensis, 1967) จำแนกออกเป็น 5 ด้าน จำนวนคำถาม 25 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและกรอบการวิจัยในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเนื้อหาามาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและระดับความคิดเห็นที่มีต่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยครอบคลุมความคิดเห็นของประชาชนที่เข้ามาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา วัดประดิษฐาราม ทั้ง 5 ด้าน มาใช้เป็นคำถามในแบบสอบถาม
4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 180 ชุด ไปแจกให้ประชาชนที่มาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา วัดประดิษฐาราม โดยอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจในการตอบแบบสอบถามก่อนและให้ลงมือตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง
2. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 180 ชุด นำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมดแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน นำเสนอเป็นตารางและภาพประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มาใช้บริการในศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา วัดประดิษฐาราม จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านสาระและกิจกรรม 3. ด้านการบริการ 4. ด้านบุคลากร 5. ด้านการบริหารจัดการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ ระดับการเคลื่อนไหวมากที่สุด 5 คะแนน ระดับการขับเคลื่อนมาก 4 คะแนน ระดับการขับเคลื่อนปานกลาง 3 คะแนน ระดับการขับเคลื่อนน้อย 2 คะแนน และระดับการขับเคลื่อนน้อยที่สุด 1 คะแนน ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, John W., 1977)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน

การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้	ระดับการขับเคลื่อน		
	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านกายภาพ	3.23	0.24	ปานกลาง
ด้านสาระและกิจกรรม	3.81	0.28	มาก
ด้านการบริการ	4.09	0.30	มาก
ด้านบุคลากร	3.66	0.27	มาก
ด้านการบริหารจัดการ	4.57	0.34	มากที่สุด
รวม	3.87	0.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การขับเคลื่อนด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา ได้แก่ ด้านบริการ ($\bar{X} = 4.09$) ด้านสาระและกิจกรรม ($\bar{X} = 3.81$) และด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.66$) ส่วนด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

2.1 ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร ด้านกายภาพ การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา ด้านกายภาพนั้น จะต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจน ทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาถนนเข้าออกศูนย์การเรียนรู้ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและมองเห็นได้ง่าย และบริเวณโดยรอบภายในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้จะต้องปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวก

2.2 ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร ด้านสาระและกิจกรรม ในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีการวางระบบที่ทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย และมีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย มีการให้ข้อมูลเบื้องต้นทางเฟซบุ๊ก ไลน์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับยุคสมัยปัจจุบัน

2.3 ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร ด้านบริการ การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ควรจะต้องจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้บริการในแต่ละส่วนของศูนย์การเรียนรู้ และจัดให้มี

ระบบการบริการอย่างต่อเนื่อง มีความปลอดภัยในการให้บริการในพื้นที่ อีกทั้งบุคลากรคอยให้ความช่วยเหลือ มีจิตใจที่มีจิตอาสา ไว้คอยต้อนรับผู้มาใช้บริการ

2.4 ข้อเสนอแนะการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร ด้านบุคลากร บุคลากรศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีประสบการณ์มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดทักษะ องค์ความรู้ มีความชำนาญ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรควรจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ และประสบการณ์ของตนเอง

2.5 ข้อเสนอแนะการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบยั่งยืนของกลุ่มอาชีพฯ ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีการวางระบบงาน มีกิจกรรมที่ชัดเจน และทำงานกันเป็นทีมเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นอุทยานการศึกษาที่อุดมไปด้วยองค์ความรู้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอกงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านบริการ ด้านสาระและกิจกรรม ด้านบุคลากร ส่วนด้านกายภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม มีการวางแผนงานการบริหารจัดการอย่างรอบคอบและรัดกุม อีกทั้งยังมีการวางแผนโครงสร้างอย่างมีระบบ ทำให้การบริหารจัดการเกิดความโปร่งใส และชัดเจน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรภัทร นวลละเอียด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชนมพื้นบ้านมลายูมุสลิมชุมชนย่านมัสยิด เทศบาลตำบลหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า ควรดำเนินการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการจัดการด้านต่าง ๆ ของศูนย์ จัดทำโครงการเพื่อนำเสนอขอรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงาน ต่าง ๆ รวบรวมองค์ความรู้การทำชนมพื้นบ้านมลายูมุสลิมให้เป็นรูปธรรม และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

1. ด้านกายภาพ การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา ด้านกายภาพนั้น จะต้องมีการจัดแบ่งพื้นที่ต่าง ๆ ภายในศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจน ทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาถนนเข้าออก ศูนย์การเรียนรู้ มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและมองเห็นได้ง่าย และบริเวณโดยรอบภายในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้ จะต้องปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 1 ที่ว่า สถานที่ตั้งสามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้อ 5 ที่ว่า สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกศูนย์การเรียนรู้ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย ปลอดภัย และอากาศถ่ายเทสะดวก และข้อ 4 ที่ว่า มีการแบ่งพื้นที่ (Zoning) อย่างชัดเจน ส่วนข้อ 3 ที่ว่า มีที่จอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และข้อ 2 ที่ว่า มีป้ายบอกทางไปยังสถานที่ชัดเจน มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะศูนย์การเรียนรู้ตั้งอยู่ในวัดประดิษฐารามที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งผู้ที่มาใช้บริการก็จะรู้สึกความผ่อนคลาย ปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อชิรญาณ์ ยันตพร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนบางขุนไทร ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจุบันชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับคำแนะนำและการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนต้องไม่ขึ้นหรือสั่งการ ปัญหาที่พบ คือ การขาดเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ขาดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความสนใจ และยังไม่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้บุคคลภายนอกมาใช้บริการ และขาดระบบการประเมินผล ศูนย์ควรมีแนวทางในการสร้างเอกสาร คู่มือความรู้

เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพัฒนาระบบการประเมินผลกรดำเนินงานของศูนย์ (อชิรญาณ์ ยันตพร, 2552)

2. ด้านสาระและกิจกรรม ในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้จำเป็นต้องมีการวางระบบที่ทางสื่อออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่าย และมีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย มีการให้ข้อมูลเบื้องต้นทางเฟซบุ๊ก ไลน์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับยุคสมัยปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่า สื่อการเรียนรู้เหมาะสมและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานตลอดเวลา มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้อ 2 ที่ว่า มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับคนทุกช่วงทุกวัย และข้อ 1 ที่ว่า มีกิจกรรมให้เลือกมากมาย ข้อ 5 กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนข้อ 4 ที่ว่า ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะศูนย์การเรียนรู้มีการจัดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม อีกทั้งมีคณะครูจากโรงเรียนวัดประดิษฐารามให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ ชูชัยมงคล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอแนวทางการพัฒนาครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงาน กศน. จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในภาพรวม มีความต้องการพัฒนาด้านบริหารจัดการมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความต้องการพัฒนาในเรื่องการวางแผนและการจัดทำโครงการ การประเมินโครงการ งานธุรการ การเงินบัญชี และพัสดุ การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสื่อสารตามลำดับ (อนงค์ ชูชัยมงคล, 2554)

3. ด้านการบริการ การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ควรจะต้องจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้บริการในแต่ละส่วนของศูนย์การเรียนรู้ และจัดให้มีระบบการบริการอย่างต่อเนื่อง มีความปลอดภัยในการให้บริการในพื้นที่ อีกทั้งบุคลากรคอยให้ความช่วยเหลือ มีจิตใจที่มีจิตอาสา ไว้คอยต้อนรับผู้มาใช้บริการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 2 ที่ว่า สถานที่ให้บริการมีความปลอดภัย มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้อ 4 ที่ว่า สถานที่ให้บริการมีพื้นที่ให้เพียงพอสำหรับผู้มาใช้บริการ ข้อ 5 ที่ว่า บุคลากรมีความเต็มใจในการบริการ และข้อ 1 ที่ว่า มีระบบบริการที่เอื้อต่อการบริการตนเอง ส่วนข้อ 3 ที่ว่า สถานที่ให้บริการมีความสะดวกและถูกสุขลักษณะ มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะศูนย์การเรียนรู้จัดตั้งอยู่ภายในวัดประดิษฐาราม ถึงแม้วัดจะเป็นสถานที่สาธารณะ แต่ก็มีความปลอดภัย เพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และประชาชนก็ให้ความสำคัญทั้งในด้านความเชื่อและความศรัทธา อีกทั้งในเรื่องของบาปบุญคุณโทษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน เรื่องอร่าม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน พบว่า รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประกอบด้วย ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลยุทธ์ บทบาทหน้าที่ กลุ่มเป้าหมายที่จะมาใช้บริการ การประกันคุณภาพ โครงสร้างการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน และการติดตามและประเมินผล (นันทวัน เรื่องอร่าม, 2554)

4. ด้านบุคลากร บุคลากรศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีประสบการณ์มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดทักษะองค์ความรู้ มีความชำนาญ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรควรจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ของตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 5 ที่ว่า บุคลากรมีการป้องกันตนเองจากโควิด-19 ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างถูกต้อง มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 2 ที่ว่า มีกระบวนการในการสร้างความร่วมมือของภาคีในพื้นที่ มีระดับค่าเฉลี่ย ข้อ 4 ที่ว่า บุคลากรมีจำนวนเพียงพอสำหรับให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ ข้อ 3 ที่ว่า บุคลากรมีความรู้ มีทักษะความชำนาญ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อ 1 ที่ว่า มีข้อมูลและรายละเอียดการบริการอย่างครบถ้วน ชัดเจน มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยสุด ที่เป็นอย่างนี้เพราะบุคลากรของศูนย์เรียนรู้ตระหนักถึงความสำคัญของโรคระบาดที่เกิดขึ้น และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมในการที่จะช่วยกันระงับยับยั้งการระบาดของโรคโควิด-19 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวิฑฒโน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิธีของพระสงฆ์ในการปรับตัวยุค

NEW NORMAL พบว่า ในสภาวะปัจจุบันการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก เนื่องจากเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พระสงฆ์จำเป็นต้องมีปรับตัวและการป้องกันตนเองไม่ให้แพร่เชื้อให้ผู้อื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้น คนไทยทุกคนต้องปรับพฤติกรรมการใช้ชีวิต คือ ไม่ออกจากบ้าน สั่งอาหารผ่านเดลิเวอรี่ จับจ่ายอย่างระมัดระวัง ทำงานอยู่ที่บ้าน ใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสารระหว่างกัน ทำให้การทำงาน การเรียน และธุรกิจ วิถีชีวิตแบบเดิมต้องปรับเปลี่ยนส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจวิถีใหม่ให้ปลอดภัยจากโควิด เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติศาสนกิจในยุค New Normal ซึ่งเป็นความปกติใหม่ คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนในการใช้ชีวิตประจำวันและการขับเคลื่อนทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะออนไลน์ (พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวัฑฒโน, 2565)

5. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้จะต้องมีการวางแผนร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องมีการวางระบบงาน มีกิจกรรมที่ชัดเจน และทำงานกันเป็นทีมเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสร้างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นอุทยานการศึกษาที่อุดมไปด้วยองค์ความรู้อย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อ 3 ที่ว่า มีการประชุมผู้ให้บริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชนมีการร่วมการวางแผนเพื่อบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ มีระดับค่าเฉลี่ยมาก รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ 2 ที่ว่า การเอาใจใส่ในการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน มีระดับค่าเฉลี่ยข้อ 5 ที่ว่า ศูนย์การเรียนรู้ฯ ปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ผลการประเมินจากผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ข้อ 4 ที่ว่า มีการตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อ 1 ที่ว่า มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีความเป็นมืออาชีพ มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยสุด สอดคล้องกับ จักรพงษ์ นวลชื่น ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องแนวคิด ทฤษฎีของปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการรวบรวมข้อมูลแนวคิดปราชญ์ชาวบ้าน สามารถนำมาจัดเป็นกลุ่มได้ 5 เรื่อง และสามารถนำมาเป็นแนวทางที่จะพัฒนาให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืนได้ โดยมีหลักคิดในเรื่องของ การพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่มมีความสามัคคี การคิดค้นและนำภูมิปัญญาดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนา และผู้นำที่ดีมีความเสียสละ มีความริเริ่มที่ดีและมีความมุ่งมั่น ในเรื่องการจัดตั้งและบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สามารถนำหลักพื้นฐานการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ มาพิจารณากับข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนเพื่อประเมินความพร้อมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ในเรื่องของผลสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินงาน ได้นำปัจจัยทั้ง 10 ด้าน ที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน มาเป็นปัจจัยที่ใช้วิเคราะห์พิจารณา (จักรพงษ์ นวลชื่น, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีโคกหนองนาเป็นโมเดลของการศึกษาเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่เกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งรวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้และการพึ่งพาตนเอง องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก และ 7) มีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย ในบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมในงานวิจัยเรื่อง “ การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยาน

การศึกษาด้วยพลังบวร วัดประดิษฐาราม ตำบลบางรูป อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1.1) การดำเนินงานโครงการชุมชนคุณธรรมนั้น ต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมชุมชนมาประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถนำหลักธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง และสามารถประยุกต์เข้ากับกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดต้องทำความเข้าใจในการกำหนดกิจกรรมที่ต้องประยุกต์หลักธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมชุมชน โดยให้ความรู้และจัดอบรมให้กับผู้นำและคนในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดกิจกรรมชุมชนต่อไป 1.2) การสรรหาคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานโครงการในแต่ละชุมชนนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากคณะกรรมการจะเป็นผู้ขับเคลื่อนโครงการ และเป็นกลไกสำคัญนอกเหนือจากกิจกรรมที่ดำเนินงาน ดังนั้น คณะกรรมการต้องประกอบด้วยตัวแทน “บวร” อย่างแท้จริง คือ ผู้นำชุมชน ผู้นำวัด และผู้นำโรงเรียน ซึ่งก็คือ ผู้ใหญ่ กำนัน เจ้าอาวาส หรือผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่ของชุมชนนั้น ๆ โดยผู้นำจากสถาบันทั้ง 3 ต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการชุมชนคุณธรรม 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 2.1) การวางแผนในการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาในทุกมิติอย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนควรได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการลด หรือแก้ปัญหา “ปัญหาที่ยากแก่” และสืบสาน รักษา ต่อยอดสิ่งที่ดีในชุมชน “ความดีที่ยากทำ” ผู้นำ/แกนนำ ต้องร่วมกันขับเคลื่อนงานของชุมชน โดยต้องการประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนแนวคิด และเดินทางไปในทิศทางเดียวกัน 2.2) การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะนำมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการต้องติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมที่ทำร่วมกันให้มีความเหมาะสมและจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการต่อไป 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ในการศึกษาศูนย์การเรียนรู้อุทยานการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างชุมชนต้นแบบต่าง ๆ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร หรือศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ต้นแบบและชุมชนทั่วไป เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และจังหวัดสกลนคร. ใน รายงานการวิจัย หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ณัฐลักษณ์ ธาระวานิช. (2557). แหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทวัน เรื่องอร่าม. (2554). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวัฑฒโน. (2565). วิธีของพระสงฆ์ในการปรับตัวยุค NEW NORMAL. วารสารวิทยาลัย สงฆ์ลำปาง, 10(3), 184-197.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). วิธีวิทยาการประเมินความสำเร็จของการศึกษา เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้. ใน รายงานการวิจัย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2546). การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2557). บทวิเคราะห์การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อชิรญาณ์ ยันตพร. (2552). การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนบางขุนไทร ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดชลบุรี”. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนงค์ ชูชัยมงคล. (2554). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงาน กศน. จังหวัดอุทัยธานี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Best, John W. (1977). *Research in Education.*(3rd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Likert, Rensis. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”, *Reading in Attitude Theory and Measurement.* P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.